

F 15
1915

ქართული
ბიბლიოთეკა

საქმანვილთ

ქუჩნალი

მკირე წლოვანთათვის.

ნომბ. №№ 21, 22. 1915 წ.

საქართველო

განყ.

№ 165.

საქართველო 1915.

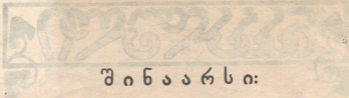
№ 21, 22.

1915.

75
1915

საქართველო
1915

შინაარსი:

I—გემის ბაქანზე, —სურათი	1
II—„ნაკადულის“ მკითხველები:—1, 2 და 3, მარო, ირაკლი და ლუკინდა აიზმაიბარაშვილი, —თბილისი, 4, 5 და 6, ოლიკო, გენო და პეპელა დემეტრაშვილები, —თბილისი, —7 და 8 სოსო და თამარ ვარაზაშვილი, —თბილისი	3
III—პეპელას სიკვდილი, —ლექი ნ—ურისა	4
IV—არონის საჩუქარი, —ლეო იმნაძისა	7
V—ოცნების ქარი, —დავ. კილოსანიძისა	11
VI—ვანო, —პოემა დ ელიოზიშვილისა	13
VII—ყოჩაღი მამლაყინწა, —(ზღაპარი) მღვ. ვლ. მაქარაშვილისა	18
VIII—თან თანს შურისძიება, —(ფრანგულით) დ—სი.	21
IX—ვანოს ჩიტი, — ლექსი ილ. სიხარულიძისა	24
X—დახმარება ზღვაზე უბედურობის დროს, —ა—სი	26
XI—ჩვენი შინაური ცხოველები და ფრინველები სხვა ქვეყნებ- ში, —ივ. როსტომაშვილისა	31

„მადლობა“

საქართველოს
ბავშვთა

მკითხველები

პეპელას სიკვდილი

ვის დრუბელი მობურული
შემ დიძლით კანდღობ,
სითბო, შუქი მხიარული
უსვად მიწას დააჩნია.

მწვანით მოსილ მინდორ-ველზე
ოქროს სსივი გასრივდა
და დანამულ ბალახებზე
ათამამდა, აბჭუვრივდა.

მთა-და-ბარი გამოცოცხლდა,
ასტედა ფრინველთ ჭრიამული;
იმათ სტევენას შეუერთდა
ბავშვების სმა მხიარული.

— სედავ, ბუჩქზე სის პეპელა! —
ვანო ჰავლეც ეუბნება;
თან ვი ფრთხილად, ხელა-ხელა
დასაჭერად ეპარება.

მწერი ღაღად, უღარდელად
 მზეს უფენდა სპეტაკ ფრთებსა;
 ვერ ხედავდა დასაჭერად
 მოტანებულ ვანოს ხელსა.

— ვანო, თუ ხარ მეგობარი,
 ხელი უშვი, გენაცვალე!
 რა ნაზია, სუსტი, წუნარი...
 ეხვეწება ვანოს ზავლე.

— ერთ დღეს ცოცხლობს, მხოლოდ ერთ დღეს,
 და მოკვდება ამ საღამოს.
 დე უცქიროს ლურჯ ცას და მზეს,
 დე მაგანაც გაიხაროს.

ბავშვის ხეწნა-მუდარაში
 წრფელი გრძნობა ისტოდა;
 მორეოდა ცრემლი თვალში..
 ვანოს გული აუტოკდა.

— ეარეცი, მაგრამ ძირს არ დავსვამ:
 ვაი თუ სხვამ დაიჭიროს;
 აგერ, აიმ ტოტზე ავსვამ,—
 მადლა, მადლა, ზედ კენწეროს!

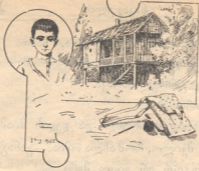
ამვრა ხეზე, როგორც იყო,
 გადაშალა ხელის გული;
 მაგრამ მწერი მომკვდარიყო,
 მუძტში მაგრა ხაბღუჯული.

ძირს დაეცა: მინდვრის შვილმა
 მიაშურა მშობლის ქვერდსა;
 მისი ტანჯვა სიომ გრილმა
 უჩურჩულა ევაგილეისა.

ცელქი კანო მღლა სიდან
 დასცქეროდა თავის მსხვერპლსა
 და აბნევდა თვალებიდან
 სინანულის მწარე ცრემლსა.

6—ური.

არონის საჩუქარი

I

ვინობისთვის გრილი, მზიანი დილა იყო. ხელი სით წუნარად ჰქროდა და მოწყენით მდგარ გატიტვლებულ ხეებს უკანასკნელ ევითელ ფოთლებს ხელ-ხელა აცლიდა, ჰვარში ატრიალებდა და აქეთ-იქით ჰფანტავდა...

დილის საუზმით გამძლარი შინაური ფრინველები მძიმედ დადიოდნენ ეფეძიას ეზოში და ხელი სმით გურგურებდნენ.

ზატარა, ათი წლის არონმა ის იყო ოთხფეხი საქინელი გადადუნა საბაღასოდ და ასლა სასკოლოდ გამზადებული, ჩანთა—გადაკიდებული ცეცხლის ზირად იჯდა და თავის ზატარა დაძმებთან ერთად დილის საუზმეს, მჭადს და ღობიოს, შეექცეოდა...

სასაღში ეფეძია შემოვიდა და შვილების ასლო ცეცხლის ზირად დაღვრეპილი ჩამოჯდა. ეტეობოდა—ეფეძიას რაღაცა ჯავრი აწუსებდა, მაგრამ თქმა ვერ მოეხერხებინა და ნაღვლიანი თვალები არონისათვის მიემტკერებინა...

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

მაგრამ, როცა არონი წამოდგა, ჩანთა გაისწორა და სკოლაში წასვლა დააპირა, ეფემიამ ვეღარ მოითმინა და აკანკალებული სმით გამოელაპარაკა:

— შეილო არონა!

არონი სწრაფად მობრუნდა და დედას მიამტვრდა.

— ხომ იცი, შეილო, რომ ახლა ომია?— განაგრძო ეფემიამ.

— ვიცი, როგორ არ ვიცი; მერე რა?

— მერე ის, შეილო, რომ დღეს თუ არა, ხვალ შენს უფროს ძმას, შალვას, ომში წაიუკანებენ; ის ახლა მეთვრამეტეშია. მაშინ ჩვენ რაღა უნდა ვქნათ, შეილო, გაუბედურებულებმა: მამა თქვენ აღარა გვავთ და ამდენ ობლებს ვინ მოხედავს. შეილო; ისედაც ეველა გაჭირვებულია. ხომ იცი, შეილო, სიმინდი წელს არ მოსულა და ღობიო; ის ჩვენი მარჩენალი საბი ქცევბ მიწა გამპრკლილი ენა რიონმა წაიღო. რა ვქნათ, რითი უნდა გამოვიკვებოთ. კარგად იცი, შეილო: მამა რომ მოგიკვდა, სკოლას მანც არ მოგაშორე. განა შეგი არ ვიცი—რა მხირფანია სწავლა; მაგრამ რა ვქნათ, თუ ამისათვის ძალ-ღონე არ შეგეწევს...

აი, შეილო, ქვედა სკოლის მასწავლებელ ქალისათვის დარბაჯი სდომებიათ. დღეს მეორეჯერ ისმო ქვედა სკოლის მწრუნველმა ძაღვბ და გადანუვეკტით უთხრა: დღეს მოიუკანე ბიჭი, თორემ მერე სხვას დაუკენებო. კარგია, შეილო, ჩვენთვის სუთი თუძანი: ქვრივ-ობლისათვის მჭადის ფულად გვეყოფა. ღმერთმა მოგვხვდა, და ის არი. მერე იმ ქალს დიდი საქმე არაფერი ჰქონია: თავისუფალი დრო ბევრი გექნებბ. შენი ჯამბაგირიდან ცოტა რაშეს დაგკურდებბ, და ვინ იცის, იქნებბ ქრისტიანმა წიგნიც წაკაკითხოს;—რას იტყვი, შეილო...

არონი გაქვავებულივით იდგბ დედის წინ და მის ღაპარაკს გულმოდგინედ ეურს უტღებდა. მის ზატარა ღაპარაკს

თავში ათხსნაირმა მოგონებამ გაიბრინა: წარმოუდგა ახლად გადაცვლილი მამა,— როგორ გაცივდა ერთხელ ტყეში მუშაობაზე და ერთ კვირაში სულიც დალია. ძალიან ძვირად დაუჯდათ უბედურებს, რომ მისი ექიმობა, მაგრამ არაფერი ეძველა. არონი მამის ჰატარა იყო და კარგად ვერც კი გაიგო, რა უბედურობა დატრიალდა მათ თავსე; მხოლოდ შემდეგ, დრო რომ მიდიოდა, უფრო და უფრო გრძობდა მათი ოჯახის, ეველანს-თვის მზრუნველი მამა დაეკარგათ. ახლა ღრმად იგრძნო არონმა, რა ძვირფასია მამა ოჯახისათვის. მამა რომ ცოცხალი ეოფილიყო, სკოლას და ამხანაგებს არაფერს მოგლეჯდა არონს; მაგრამ მამა არ არის, მამა თმში მიჭეავთ, და სუთ ჰატარა დაძმებს და დედას ვინა უნატრონებს?..

კიდევ ბევრ რამეებზე ფიქრობდა არონი და დღეგრძედილი, თავ ჩაღუნული იდგა თვალცრემლიანი დედის წინ...

შემდეგ მობრუნდა, ზურგიდან ჩანთა, მოიხსნა იქვე კედელზე ჩამოკვინდა და ცეცხლის ჰირად ჩამოვდა.

II

როცა მამა არონი მასწავლებელ ქალთან მოიუფანა, სწავლა უკვე დაწყებული იყო.

მასწავლებელ ქალს ვერაფრად მოეწონა თითის ტოლად დარაჯი და გაკვირვებით შესედა; უნდოდა უკანვე გაებრუნებია,

მაგრამ, როცა არონის ნაღვლით სავსე ცოცხალ თვალებს შეხედა, შეეცოდა, უარი ვეღარ უთხრა და დასტოვა.

არონი ჩამოჯდა იქვე ბავშვებთან და ისიც სსკებისავე უსმენდა მასწავლებელს.

— განა შენ კითხვას იცი? — დაეკითხა მასწავლებელი, როცა არონს კითხვაზე თვალი შეასწრო.

— როგორ არა, ბატონო: მე სვეით სკოლაში მეორე კანუოფილებში ვიყავი, — მკვირცხლად მიუგო არონმა.

— მერე რატომ მიატოვე? — კვლავ შეეკითხა მასწავლებელი ქალი.

არონს შერცხვა და არაფერი უპასუხა; მის მაგიერ ბავშვებმა გააკვირბინეს მასწავლებელს არონის უოფა-მდგომარეობა.

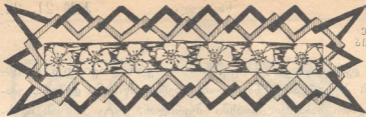
— მამ კარგი: თუ შენ სწავლა გინდა, მე არ დაგიშლი; მოიტანე შენი წიგნები და ისწავლე; საამისო დროსაც ბევრს მოგცემ, — უთხრა მასწავლებელმა.

არონი სწრაფად წამოხტა და სახლისაკენ მოჰკურცხლა. რამდენიმე წუთის შემდეგ ჩანთა-გადაკიდებული არონი კვლავ დაბრუნდა სკოლაში, თან ვეებერთელა გოგრა შემოიტანა და მასწავლებლის წინ მაგიდაზე დასდო...

ეს იყო მასწავლებლის სახუქარი გულგუთილობისათვის, არონისაგან მიღებული.

ლეო იმნაძე.

ოცნების ქარი

I

ე—ე—დი—ი—ი!—განისპის კოტეს გულსაკლავი ტირილი აივანზე. ცრემლებსაც როდი უნდა ჰბრუნო. კოტე იფშენებს თვალებს, შიგ შენდის სახნის ქაფი, და გამწარებული უფრო-და-უფრო უძაღლებს ტირილს.

—რა იყო, შვილო, რა მოგივიდა?—ეკითხება დედა, რომელიც კლდა-საკრწვი გამოვარდა ოთახიდან.

განსაფხულის სურნელოვანი საღებოა. გრილი სიო ნახად ეთამაშება ნორს ევაჯილებით შოკაძესულ ხეხილს და იწვევს ღამბიანს კარში. გამოსულან კოტე და სოლო, გადუქრიათ განსე წიგნები და ერთობიან.

—ბურთსა ვბერავდი; მომეწარა სოლო და განსეთქა.

დედამ შესედა კოტეს ხელში. მას, მართლაც, ეჭირა ბოლო-დასუკლებული ქაღალდის ლულა. აქვე ედგა ღამბაქი სახნის ქაფითა.

—შერე რამოდენა იყო!—განავრძო მტირალამ.—სეტავი არ შეფიქრა, რომ იმოდენა რეჩინის ბურთს მომიტანს მამა!

—ა-ა-ა!—გააბა ისევ საჩიურის სიმღერა კოტემ და სახანისაგან დამწვარი თვალები უფრო-და-უფრო დაისრისა.

—კარგია, კეთაევა, ნუ ბღაჯი; დახეებ თავი შკითხლობას და ისევ გაკვეთილს მიხედე!

II

დედა-მინა ბინდში გაეხეია. სააშურად მოჭიკჭიკე მერცხლის მაგიერ ახლა ნაჯარდობს ჭკერში მწიფანა ღამურა. ეძაწვილები საბავშვო ოთახში შეურილან. კოტე ზის მაგიდასთან და იხეპირებს ლექსს:

„ჭრელი ზეზელა დაათრო
და გაბბრუა იაბა;
მას მიეპარა ეძაწვილი,
დაიჭირა, და იაბა“...

თქმა არ უნდა, საუცხოო ლექსია, მაგრამ სწავლის გუნება, სჩანს, ამ წარმაცს ამხანაგისათვის უთხოვებია. კოტე იღებს სათამაშო ქაღალდს და აშენებს ცისეებს. ააშენა, დასცქერის და სტკებება აგებულ სიმბერეების სანახაობით. ამ დროს არ ეძინა მტერსაც; მიეპარა სოლო და დაანგრია ერთი მათგანი.

— ჭმ—ა—ა—ა!—გაისმის ხელ-ახლად კოტეს ნაცნობი ტირილი. შემორბის დედა.

— რა იყო, ადამიანო? რა ტირილის გუნებაზე ხარ! გა-მაგებინე, რაშია საქმე!—ეკითხება მშობელი.

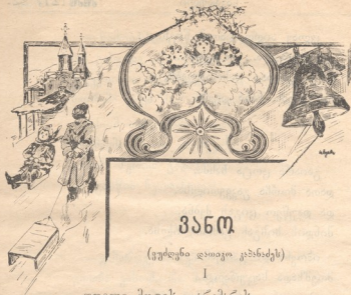
— მე ავაშენე ცისეები; გავიფიქრე, მტერი ვეღარ დაგვეცმა-მეთქი. მოვიდა სოლო და დაანგრია.

— კმარა! აბა ამისათვის როგორა სტირი! სწორედ რომ უცნაურია! ჯერ სანის ბურთები, ახლა ქაღალდის ცისეები! ნეტა რომელ ოცნების ქარმა გაგიტაცა? გირჩევნია ლექსი ისწავლო, თორემ მერცხვები სვალ კლასში.

კოტე ხუბდება და ისევ სმა-მაღლა კითხულობს ლექსს:

„ჭრელი ზეზელა დაათრო
და გაბბრუა იაბა;
მას მიეპარა ეძაწვილი,
დაიჭირა და იაბა“...

დავ. კილოსანიძე.

3560

(ევბღენა დათიკო კანახეს)

I

თოვლი მოდის... არემარეს
გადაჰკვირბ თეთრი ფერი...
ვანო ციკას ასრიბღებს.
ვაბიბის: „ჰერი, ჰერი!“

იქვე ახლოს, ერთ ოთახში
ფანჯრის წინ ზის დათუნბ;
არვის ბეცეეს ურბღღებს,—
წიგნის კითხვით გართულიბ.

—ჰე, დათიკო,— უთხრა ვანომ,—
გამო, რბღა,— ვიცურბოთ;
ან ვასოსბც დაუბხოთ
და ერთგულიბ ვიკუნბაოთ.

—ვანო, თავი დამბებე,
თამბობის დრო არ არი;
ჯერ გაკვეთილს მოვამხბღებთ,—
შემდეგ რბც კსურს—ის მითხარი.

კვლავ აიღო დათამ წიგნი,
გადაურცლა... ეშხადება...
ვანო კვლავ დასრიალებს,
ხან ეცემა, ხანა დგება.

II

გაიარა ცოტა ხანმა,
დათა შორხა გაეკეთილსა,
და დაუწეო ციგას ძებნა,
შინდის ხისგან გამოთლილსა.

იზოგნა და გაიტანა,
მოემხადა საცუროდ...
— აბა, ვანო, ასლა მხად ვარ,
ვიცუროთ და ვიგუნდაოთ.

III

მაგრამ ამ დროს ვანოს მამა
გამოვიდა ოთახიდან,
და ვანო რა დაინახა,
დაუძახა მან შორიდან:

— აქ მობრძანდი, აქ, ემაწვილო,
შე ეშმაკის ვადაძვიდე;
არ იქნა, კვლავ განეზარე,
სწავლას თავი გაბრიდე?

— აღარ გახსოვს, რომ გუშინ წინ
კოტემ ორი დაგიწერა,
რამაც ვეულა დაგვადონა,
მწარედ გული აგვიბგერა?!

— წამოაბნდი ჩქარა სახლში,
 არ გახვიდე აწი გარედ;
 გაკვეთილი მოაძახდე,
 თორემა გცემ ძან მწარედ.

ჯანომ თავი ჩამოჭქინდრა,
 ცრემლმა ღოჯა დაუსველა;
 დათან შურით გადაჭსედა
 და გასწია ნელა-ნელა!

IV

— გამზრჯვება, ჩემო დათა,—
 უთხრა ჯანომ, რა მოვიდა:
 — გაკვეთილი მოაძახდე?..
 ამოცანა გამოვიდა?

— კი, მზადა მაქვს ეველაფერი,
 თავისუფლად მიცემს გული;
 — მენ რა ქენი, — მოაძახდე
 ან გარემო და ქართული?!

— კი, ძამიკო, ეველა მზად მაქვს...
 — მაშ რა გიჭირს, ჭერი, ჭერი.
 აბა ერთი კავსრიბლდეთ,
 ავადინოთ თოვლის ქტვერი!..

V

ჯანო კი ზის თვის ოთახში,
 მაგიდის წინ, ფანჯარასთან;
 წიგნს ჩასცქერის, თუმც კი აზრით
 დაცურაობს კვლავ დათანთან.

თავსა ასწევს სშირად მადლს,
 ფანჯარიდან იუურება,—
 გული უცემს მწუსარებით,
 დათას სმა რომ ეუურება.

— აბა, გიჟო, — უთხრა მამამ,
 რა მივიდა ვანოსთანა,—
 თავის დროსე რათ არ სწავლობ,
 რათ არა ხარ დათასთანა?!

— წელან მარტო დანსურავდი:
 არვინ გუავდა შეკობარი;
 დათამ არც კი გიგდო უური,
 რომ გაუბი საუბარი.

სომ ეუურებ ახლა იმათ,
 როგორ სცურვენ მსიარულად,—
 გაკვეთილი თავის დროსე
 შეისწავლეს მათ ერთგულად!..

ახლა არვინ არ დაუშლის,
 თამაშობას, ნაჯარდობას...
 ბარბაქაღ დათას, ვასოს,
 ბარბაქაღა იმათ შობას!..

როს ისინი წიგნს სწავლობდნენ,
 შენც რომ მაშინ შეგესწავლა,
 სომ კი უფრო გაამებდა
 მათთან ერთად ცურვა, გაგლა?!

ეს იცოდე, რომ ჰირველად
 საქმეს უნდა გაკეთება;
 და შემდეგ კი თამაშობა,—
 დეე, იოს შენი ნება!

VI

ვანო იჯდა კარინდული,
 ვურს უგდებდა მამის სიტყვებს;
 თან სელებით იწმენდაჟდა,
 თვალზე მომდგარ მწარე ცრემლებს.

— მართალია, მამა ჩემო,—
 მანატო, გევედრები;
 ამას იქით აღარ ვიხამ,
 მაღალ გამჩენს გეუიცები.

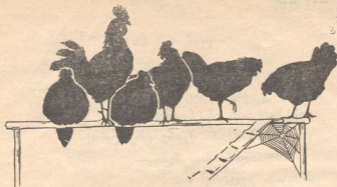
— თავის დროზე წიგნს ვისწავლი,—
 მსად შექნება გაკუთილი;
 შეძევს უფრო შემერგება,
 ცურაობა და სირბილი.

მაშინ მარტო არ ვიქნები;
 ვითამაშებთ ერთად ვეგლა:—
 დათა, ვასო, გიგა, ნიკო,
 ტახიკო და ჩუენი ელა.

მართლაც ვანო თავის დროზე
 სწავლობს... წიგნებს მიაღებებს;
 შეძევს კარბის სათამაშოდ,
 უერთდება ამხანაგებს.

დ. ელიოზიშვილი.

ყოჩალი მამლახინა

(ხალხური ზღაპარი)

ყო და არა იყო-რა, იყო ერთი მამალი. ერთხელ ეს მამალი სეზე შეჯდა, ფრთები ჩვეულებისამებრ დააფართოსუნა და რაც მალი და ღონე ჭქონდა „ეიელიყო“ შემოსძახა.

სე ღონივრად შეინძრა და ზედ შედებული მოზდილი ქვა ძირს ჩამოვარდა. მამალს ეკონა—უთუოდ ქვევანა იქცევაო, და მალსე შეშინებული იმ არემარედან გაიქცა.

მამალს ბეგრი სიარულის შემდეგ გზასე შემოეყარა ვირი.

- გაძარჯობა შენი, მამალო!—ძიესალმა დიდუურა.
- გაგიძარჯოს!—უპასუხა მამალო.
- სად მიდინარ?—ჭკითხა მამალს ვირმა.
- როგორ თუ სად მივდივარ: ვერ ჭხედავ, შე დიდუურავ, რომ ქვევანა იქცევა, და იქნებ თავი შევაფარო სადმე, თავს ვუშველოვო,—ძიუგო მამალო.
- მამ, თუ მაგრეა, მეც შენთან წამოვალ,—სოსოვა ვირმა.

— წამოდით, — უთხრა მამალმა და გაუდგინე გზას ორთავე.

იარეს, იარეს, და შემოეუწართ ღორი. ღორსაც, მისალმებთს შემდეგ, უთხრეს, რომ ქვეყანა იქცევა და ჩვენ თავსვენაფარის სამეხენელად მივდივართო.

ღორმაც შეხვეწა: — მამ მეც თქვენთან წამოვალო.

— ძალიან კარგით, — უნასუსეს და თან წაიუვანეს.

მიდიან ასლა — მამალი, ვირი და ღორი. შემოეუწართ თხა. თხამაც გაიგო მათგან ქვეყნის დაქცევის ამბავი და მაშინვე ისიც უკან დაეღებნა.

ბევრი იარეს ჩვენმა მკვარებმა და მიატანეს ერთ დაბურულ ტყეს, სადაც ნახეს მკვდარი მკელი. მამალმა უბძანა თავის ამხანაგებს, — მკელი გატყუებო, მაგრამ ეველამ ცივი უარი უთხრა; მაშინ მივიდა თვითონ მამალი, გატყუა-გამოტყუა თავისი ბასრი ღვლები, თვალის დახამხამების უმაღლეს მკელს ტყავი გააძრო, ვირს შურგზე გადატყუდა და ამხანაგებთან ერთად ისევ გზას გაუდგა.

ბევრი სიარულის შემდეგ მიაღწენ ერთ სადგომს, სადაც დიდძალ მკლებს თავი მოეუწართ და ქორწილი გაქაბდებინათ. ჩვენმა მკვარებმა მკლების უმუილ-ღრიანცელს უურადღებნარ მიაქციეს და უშიშრად შევიდნენ სასლში. მათი სტუმრობა მკლებს ძალიან იამათ: გვეშველა, — ხორცი რომ შემოგვაკლდა, ღმერთმა ეს სტუმრები გამოგვიკვანანო.

ეველანი სუფრაზე მიიწვიეს. ზირველი სალოცვილო მამალს მიაწოდეს, რომელმაც აიღო სკელში ღვინით სავსე უანწი და დაილოცა:

— ღმერთო დიდებულო, ხელი მოკვიმართე, ამ მკლებზე დაც გავკამარჯვებინე და მათი ტყავები ისე დაგვაძრობინე, როგორც იმ მკელს გავაძროთო.

ამის გავონება და მკლების სწრაზად გაქცევა და მიძალვა ერთი იყო.

შემოუსდნენ ჩვენი თანამგზავრები სუფრას და იმისთანს ქეიფი გასწიეს, რომ შენი მოწონებული,

როცა ღვინით გული იჯერეს, კარში გამოვიდნენ. მამალი სის კენწიროზე შეჯდა და თავისი ეიულიყოს მასილით იქაურობას აერუებდა; ღორი გულმოდგინედ მიწის ჩიჩქანს შეუდგა; თხა გაძაღვებული ნეკერს აცხატუნებდა; ვირი კი სანახვეზე გულმოსული იწვა და ჩიჩვირ-ჩამოკდებული ერთსა და იმავეს ათასჯერ იმეორებდა:

— ჭაი დედანსა, რაღად მინდა თავი ცოცხალი: მკლები ხელში შეაჯდა და ცოცხლები კი წავიდნენო.

ასე და ამნაირად დარჩათ მკლების შთელი ქონება-საცხოვრებელი მამალს, ვირს, ღორს და თხას.

მღვ. ვლ. მაჭარაშვილი

ქან-ქანის უპრის-პიეზა

ას სახელად ქან-ქანი ერქვა. თორმეტის წლისა იყო. დადგებოდა თუ არა ზაფხული, ის შთაში და მინდვრად დასეტიალობდა მსიარული, უდარდელი, როგორც თავისუფალი ჩიტო. ზაფხულობით მისი სადილი იყო—მაგვალი და ტუის სსვა-და-სსვა ხილეულობა. ეძინა ბუნების დია მკერდსე, ლაქვარდ ცის ქვეშ.

ხელში ჭიანური ეჭინა, უკრავდა და მისთან ერთად მღეროდა სასიამოვნო სიმღერებს. ზაფხულობით ქუდით ფულებს აგროვებდა; ზამთრობით-კი კეთილი ადამიანები, სედავდნენ რა მის დაკლევვილ ტანისამოსს, ტანთ აცმევდნენ და აწვდიდნენ თბილ საჭმელს; ღამ-ღამობით უძვებდნენ თავიანთ

სახლში, ბუსართან სადაც აღარ სციოდა და საწოლიც მხედ
ქონდა.

ქან-ქანი თავს ბედნიერად გრძნობდა.

ერთხელ, როდესაც თოვლი მოვიდა, ეინვამ მდინარე შე-
პბოჭა და ეინულით დაჭყარა, ქან-ქანი დილიდანვე შიშშიღს
განიცდიდა. ერთ სახლის ეზოში შევიდა და სიძულერა დაიწყო.
ამ დროს გაიღო ფანჯარა და იქიდან თბილ შალში გასეუულმა
დედაკაცმა თავი გამოჭყო და მოძღერაღს მოუთმენლად ჰკითხა:

— რა გინდა?

— მცევა, — მიუგო ქან-ქანმა, — მშია!..

— მერე მე რა ვქნა: აქ მოხორგრებისათვის ალაგი არ
არის!

— კი, ბატონო, მაგრამ მე სომ ვძღეროდი.

— მაშ, ახლა იცეკვე... გათბები!... — მიუგო დედა-კაცმა და-
ცინვის კილოთი.

ქან-ქანმა ზირველად გადმოღვარა ცრემლები თავის სი-
ცოცხლეში.

დადგა ზაფხული... ქან-ქანს კვლავ მოუსდა გაეღა იმ სა-
სახლის კვერდით, მდინარის ზირად. მას მოესმა ხმა-მაღალი
სიცილი.

მდინარის ზირად ორი ტურუა ბავშვი თამაშობდა: ვაჟი
და ქალი. დედა იმათთან იყო და უუურებდა რა მათ ცელქო-
ბა-თამაშს, თავს ბედნიერად გრძნობდა, სტკებოდა.

ქან-ქანი შორი-ახლოს, მწვანე ხეების უკან, მწვანე ბა-
ლახზე დაჯდა და მწვანე ვაძლების და ჰურის ჭამა დაიწყო.

უეცრად ქან-ქანი საძინელმა ხეებმა წამოახტუნა. სმასედ
იცნო ის დედაკაცი, რომელმაც მარმან სამთარ ჰური არ მის-
ცა. ის ჰევიროდა, ჰევიროდა გააფთრებული, უძახდა მძვე-
ლელთ; ბავშვი წყალში ფართსაღობდა, ტაღდა მიაქანებდა
ღურღუშისაკენ.

ქან-ქანი ერთ წუთს შეყოვნანდა; შემდეგ მსწრაფლ გვერდზე გადასდო წიანური, გაიძრო დაძინძილი ტანისამოსი და ტალღებში გადაეშო. სამაგალითო ცურვა იცოდა; ერთი-ორჯერ მოუცურდა, დაავლო ხელი ბავშვს რომელიც ის-ის იყო უნდა ჩაძირულიყო, და ნაპირზე გამოიყვანა.

იმ დედა-კაცის უვირილზე მთელი სახლის მცხოვრებნი მოცუვიდნენ; გარს შემოესვივნენ ქან-ქანს. ქან-ქანი კი ვეკლას მოსცილდა, მივიდა თავის ძველ ალაგას და ტანისამოსის ჩაცმა დაიწყო. ის წახვლას აპირებდა; ამ დროს აღელვებულმა დედაკაცმა ფულთ სავსე ქისა შიდაწოდა.

— გამაღობო, ქალბატონო, — უთხრა ქან-ქანმა, — ზატვის-ცემასა და შველაში მე ფასს არ ვიღებ.

— სახლში მაინც შემოდი; მთლად კანკალებ.

— გამაღობო, მე ვიცეკვებ ძვის სსიკებ ქვეშ... ის გამათბობს!

ქან-ქანმა დაიხურა ქუდი და ძვერით განშორდა იმ ადგილს.

სასახლის ზატრონი დედა-კაცი იდგა დაბნეული და თვალებიდან ცრემლები ლაპალუპით სცვიოდა.

დ.

ვანოს ჩიტი

ა ცელქია ხვენი ვანო!!
რო გაწერდეს—არ იქნება;
ხელში მუდამ ფანჯარი აქვს
და ქაღალდზე იწრიკება.

ესედავ-რღაც ოთხფეხი და
კუდიანი გამოხატა;
ჩიტიაო,—მეუბნება;
მე რომ მკითხო, —არის კატა.

თან წინიდან გრძელი ხაზი
ნისკარტივით მიუმატა:
ეს—თავია, ეს—ნისკარტი,
ეს კუდიო, —განმიმარტა,

და გადმოძვა მსწრაფელ ქაღალდი,
უცებ ხატვა მიატოვა,
დაუძახა თამროს, ნიკოს,
ვანოს, —ერთად მოაგროვა,

და უხვევს ეველას „ჩიტი“,
 მისი სელით დახატული,
 დახტის, ცმუკავს, იდიბება,
 ძვებით უძვერს ნორნი გული.

ბავშვებმა ჩიტს სელი სტაცეს,
 აისროლეს ქარზე ცაში,
 „ჭაუ, ჭაუ, ქორი... ქორი!!
 დასძახეს და დაჭკრეს ტაში!!!

ილ. სიხარულიძე.

კანდელი.

დახმარება ზღვაზე უბედურების დროს

ჩვენ დროში ძოელი ქვეყნიერების ხალხი უმეტესად ზღვის საშუალებით აწარმოებს ერთმანეთთან ვაჭრობის საქმეს. მრავალ კემს გადააქვს საქონელი ათასი ვერსის სიშორეზე სხვადასხვა ქვეყნებში. ზღვით დადიან მკზავრები, სწავლულები, ქვეყნის მკლევარნი და უცხო ქვეყნების მცხოვრებთა უნე-ჩვეულებას ეცნობიან; დადიან აგრეთვე მშრომელი ხალხიც, ეძებს თავისუფალ მიწებს და სამუშაოს საცხოვრებლად.

ამას გარდა მრავალი ზღვის შირად მცხოვრები ხალხი მეთევზეობას მისდევს: იჭერენ სკლანჭებს და ამისათვის მიდიან შორს ზღვაში კემებითა და ნაკვებით.

ზღვაში ეოველთვის მოსალოდნელია უბედურება. მა-

გრამ არის ისეთი ხალხიც, რომელიც არ ზოგავს თავის ძალღონეს და ეოველთვის მზად არის მიემკვლოს ეველას უბედურების დროს.

ესენი ეძებენ ზღვაში კუნძულებს, კლდეებს და ახლო მასლო ადგილებზე აკეთებენ განსაკუთრებულ ნიშნებს; ეს ნიშნები ზღვის ზედაპირზე დასცურავენ. უფრო საშიშ ადგილებ-

ზე ამენებენ განსაკუთრებულ მაღალ კოშკებს; ამ კოშკებს კანდლები ჰქვია. კანდელზე მთელი დამე განადგებულია მძლავრად მშუქარე ფარანი. ფარანი ტრიალებს და უოველმხრივ ამუქებს, რომ შორიდან დაინახონ გემებმა და გაუფრთხილდნენ ამისთანა ადგილებს.

კანდელს გარდა სამიმ ადგილებში ეველგან დვანან ვარულად გემები და გამსხდებულნი არიან მისამველებლად, განსაკუთრებით ქარბუქიან ამინდში. როგორც-კი დაინახავენ ამისთანა გემებსე, რომ მოძავალ გემს შესაძლებელია უბედურება შეეძთხვას, ან გაიგონებენ თოფის სმას, დანძარების მოთხოვნას, მაშინვე შეატეობინებენ ნაპირებსე მშველელ სალსს. ბევრ ადგილას მოწუობილია დამხმარე სადგურები, სადაც ცსოვრობენ გაჭირვების დროს დამხმარე ადამიანები და უოველთვის, როცა საჭიროა, უნდა მიეშველონ. იმათ არ უმინიათ არც ზღვის დელგის, არც ქარიშხლის. მოხდება სოღმე, რომ ეს სალსიც იღუპება, მაგრამ იმათ ადგილას მოდიან სხვა პამაცი ადამიანები. ზღვის ნაპირას მცხოვრები სალსნი შეჩვეულნი არიან ზღვის უკუღმართობას. ხანდახან ქალებიც-კი ებრძვიან აზვირთებულ ზღვას და გადაარჩენენ სოღმე დაღრჩობისგან ადამიანს.

ხანდახან გემები იღუპებიან ნაპირიდან შორ მანძილზე და უბრალო ნავით იქ მისვლა ერთობ ძნელია, ხანდახან შეუძლებელიც.

ჭკვიანმა ადამიანებმა დაიწყეს იმაზე ფიქრი, თუ როგორ მოეკვარებინათ ეს საქმე. შეუდგნენ ისეთი ნავის გაკეთებას, რომელიც არ ჩაიძირებოდა, თუნდაც რომ წვალი შესულიყო შიგ; ან ისევე სწრაფად გადმობრუნებულიყო, ტაღლა ან ქარი თუ წამოაპირქვევებოდა. ძნელი საქმე იყო ეს, მაგრამ ადამიანმა მანისც მოახერხა ამნაირი ნავის გაკეთება.

გინახავთ როდისმე, როგორ დასცურავს წყალზე ცხრილი, მაგრად თავდაცობილი ბოთლი? შეეცადეთ ჩასძიროთ ბოთლი, და ნახავთ რომ ის ისევ ამოტივტივდება მაღლა; ამოტივტივდება იმიტომ, რომ ბოთლი ჰაერით არის სავსე; ჰაერი-კი ძალიან მსუბუქია და იჭერს ბოთლს მაღლა.

სწორედ ამნაირად მოაწვევენ ერთგვარი ნავეები და დაარქვენ დამხმარე ნავეები, რადგანაც იმათ სმარობენ დაღწობის სავან ადამიანთა გადასარჩენად. ჰაერი ამ ნავეებს წელის ზედაპირზე იჭერს, ისე, როგორც ბოთლსა და ბუშტებს. ხანდახან ასვირთებული ტაღლები ესუთქებიან და წყალი აკსვენს ნავს; მაგრამ ნავის კიდევებში ნახვრეტებია გაკეთებული: როცა წყალი შედის ნავში, ნახვრეტებს მაშინვე აღებენ, და წყალი კარედ გადის. თუ ნავი გადაატრიალა დიდმა ტაღლამ, მაშინვე ისევ გადმოტრიალდება, რადგანაც ძირი ძძიმე აქვს, იმნაირად, როგორც სათამაშოს „ადგა-ბიჭს“ უკეთებენ სოღმე. თქვენ უსათუოდ გინახავთ ამნაირი ტივინა; ქვედა ნაწილში ტუვია აქვს ჩასხმული, ზევითა კი მსუბუქია. რომ წააქციოთ ამისთანა ტივინა, ის მაშინვე წამოსტება. ასეა მოწუობილი ნავეებიც.

ამნაირ ნავეებს ენდობა ადამიანი, როცა მიდის გემთან, რომელიც ნაწირიდან მოძორებით იღუპება. თვითონ მენავეები, ამნაირ ნავეებით მოქმედების დროს სავლობის სარტყელს იკეთებენ, რომ არ დაიღრჩუნენ, როცა ნავი გადატრიალდება. სავლობი ძალიან მსუბუქია, და წყალში რომ ჩააკდოთ, არ ჩასძირავს და ზედ იტივტივებს. სავლობის სარტყელი იჭერს ადამიანს წყალზე. ნავის კიდევებზე არის აგრეთვე მიმაგრებული თოკი და ადამიანს შეუძლია, თუ წყალში ჩავარდა, ხელი მოსწიდოს. მენავეები სმარობენ აგრეთვე კლეონკის მოსახსნაძებს. რომლებიც იფარავენ მათ ტაღლების თავდასხმის დროს; მოძნადებული აქეთ აგრეთვე გაფისულ ტილო—გადაკრული

საცობის რკალები; ვინც ამ რკალს კადაცივამს, ცურვა უმჯობესად ვილდება.

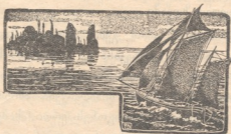
მაშალუბი და ნავის ჩაშვება ზღვაში, სადაც დაბალი წყალია.

ზოგ ადგილას ზღვის ზირად წვალი იმდენად დაბალია, რომ შეუძლებელია ნავი ჩაუშვან შიგ. ამნაირ ადგილებისათვის განსაკუთრებული გოგორებია გაკეთებული, ზედ სდგამენ დაშმარე ნავს, უბამენ გაწვრთნილ ცხენებს და მიაქვთ იმ ადგილამდის, საიდანაც შესაძლებელია ნავის ჩაშვება ზღვაში. ხანდახან-კი თვითონ მენავეებს მიაქვთ ნავი წვალში, არ ზოგავენ ძაღლონეს, არ ერიდებიან დაღალვას, არ ფიქრობენ იმაზე, რომ კიდევ ბევრი უნდა იმუშაონ საშინელ ქარბუქსა და აბობოქრებულ ზღვაში.

მოსდება ხანდახან, რომ გემი იღუპება სადმე ნაპირის ახლოს, ისეთ საშინელ კლდეებსა და ქეებ შორის, სადაც არცერთ ნავს არ შეუძლია ახლოს მიუდგეს; ზღვა-კი ისე დელდავს, რომ ცურვითაც არ შეიძლება მიასლოვაება. ამისთანა შემთხვევისათვისაც ადამიანებმა გამოიგონეს ერთი საშუალება: კარტონისა, ან სქელი ქაღალდისაგან აკეთებენ კარგა მოზრდილ მილს, ჩაჭურიან შიგ თოყის წამალს, მილის ბოლოზე აბამენ ჯოხს და ჯოხსე—წვრილ ბაწარს ამნაირ თოყის წამლიან

მიღს მაშხალას ეძახიან. მაშხალას უეიდებენ ცეცხლს, რომ
 ჯოხი გემისაკენ გაისროლოს; როდესაც მაშხალა გაუარდება,
 წვრილ ბაწრის თავსაც თან გაიტანს. ბოლოკი ზღვის ზი-
 რად რჩება. გემზე ცდილობენ სელში ჩაიგდონ ეს ბაწარი.
 ზღვის ზირად დარჩენილ ბაწრის ბოლოზეკი მიბმულია მა-
 კარი საბელი. გემზე ეწევიან ამ ბაწარს და აათრევენ ზედ
 საბელის თავს. საბელის ბოლოს მაგრად სწიმავენ და მიწა-
 ზე ამკრებენ. საბელზე სამი რგოლებიანი ბაწრით ჩამოკიდუ-
 ლია დამსმარე რგოლზე გამკრებული დიდი ტომარა და რგო-
 ლების საშუალებით მაგრად დაჭიმულ საბელზე დასრიალებს.
 ამისთანა ტომარას აწვდიან გემზე თოკით და ჭანჩაკის საშუა-
 ლებით. ხალხი რიგრიგობით ჯდება ტომარაში და მოსრია-
 ლებს საბელზე ნაპირამდის, სანამ ეველას არ გადაარჩენენ.

ბევრი საშუალება გამოიგონა ადამიანმა ზღვაში ადამი-
 ნის გადასარჩენად და დამსმარე ხალხისათვის შრომის, შესამ-
 სუბუქებლად. მაგრამ მინც ბევრი ხალხი იღუპება ზღვაში და
 დამსმარე რაზმებს მუშაობის დროს ეოველთვის უბედურება
 ელის.

ჩვენი შინაური ცხოველები

და ფრინველები სხვა ქვეყნებში

ჩვენი შინაური ცხოველები და ფრინველები რომ სხვა ქვეყნებში გადასახლოთ, რამდენიმე მოადგმის შემდეგ ისე იცვლებიან, რომ თითქმის სრულიად აღარ ჰქვანან სოლმე თავიანთ წინაპრებს.

მაგალითად, ჩვენი ცხვრები რომ ცხელ აფრიკაში გადაიყვანოთ და იქ სამუდამოდ დასახლოთ, ჩვენში რომ სმირი მატელი იცინა ცხვრებმა, იქ სცვივათ და ბოლოს სრულიად ტიტვლადებიან. თუ იმავე ცხვრებს, ან მათ ბატკნებს კვლავ ჩვენსა ან სხვა უფრო ცივ ქვეყანაში გადმოიყვანთ, მატელი ისევ წინანდებურად ამოუვათ.

ესევე ემართებათ შინაურ ფრინველებს. მაგალითად, ჩვენებურ ქათმებს ამერიკაში ბუმბული სრულიად სცვივათ, და მართა ბოლოდა მოგაგონებთ, რომ მათ ოდესღაც ბუმბული ჰქონდათ ტანზე.

ასეთი უცნაური ცვლილება დასახელებულ ცხოველებისა და ფრინველებისა იმით აიხსნება, რომ ისინი ცდილობენ შეეგუონ ახალ სამშობლოს ჰავას, ცდილობენ შეეთვისონ მათთვის უჩვეუ ჰაერს.

რადგანაც ცხელ ქვეყნებში ხშირი მატელი სრულიად მეტი ბარცია ცხოველებისათვის, ამიტომ იქ მათ ბალანი ან სრულიად არ ამოსდით, ან თუ ამოსდით—ძლიან თხლად, აქა-იქ...

შესანიშნავია, რომ ვეველები ერთხანად არ იცვლებიან გადასახლებული ცხოველები და ფრინველები. სოციერთ ქვეყნებში ისე უცნაურად იცვლებიან, რომ კაცს ვერცაქი აუხსნია ამის მიზეზი... მაგალითად, კუნძულ კორსიკაზე (ეგუთუნის საფრანგეთს და შვეიცარიის სამხრეთით) გადმოსახლებული ძაღლები და ცხენები, ორიოდე მოდგმის შემდეგ, ვეველა ჭრელხალებიანი იბადებიან, ხოლო ესპანიიდან ჰარაგუაში (სამხრეთ ამერიკაში) გადაუვანილი ცხვრები შესამჩნევად ჰარაგუადებიან, სორცი-კი უფრო თეთრი და გამრეცი უხდებათ.

ასევე ევროპიული ღორები კუნძულ კუბაზე (ამერიკაში) მეტი-მეტად მსხვილები იზრდებიან, ხოლო ძროხები ბალანს ჰარაგავენ, ქათმები და ბატები-კი გაცილებით ნაკლებ კეკრცხსა სდებენ...

ივ. როსტომიშვილი.

1916 წ. მიიღება ხელის მოწერა

დასურათებულ საყმაწვილო ჟურნალ

„ნაკადული“ № 8

წელიწადი მეთორმეტე

ჟურნალი „ნაკადული“ გამოვა ჩვეულებრივი პროგრამით, საგანგებოდ მოწვეულ სარედაქციო კომისიის ხელმძღვანელობით.

შურნალი გამოდის თვეში ორჯერ

24 წიგნი „ნაკადულისა“ **12 წიგნი** „ნაკადულისა“
მცირე წლოვანთათვის. მოზრდილთათვის.

ყოველი წიგნის პირველ გვერდზე იქნება მოთავსებული გამოჩენილ მხატვართა ნახატი.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ორივე გამოცემა—5 მან. იმათთვის, ვინც ჟურნალს რედაქციაში მოიკითხავს, გავზაენით კი 6 მან. ნახევარ წლით—3 მან. გავზაენით 3 მან. 50 კაპ. ცალ-ცალკე: მცირე წლოვანთათვის 24 წიგნი—3 მან. გავზაენით 3 50 კაპ. მოზრდილთათვის 12 წიგნი—3 მან. გავზაენით 3 მან. 50 კაპ. ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილადაც.

ვსთხოვთ ხელის მოწერლებს თუ ჟურნალი „ნაკადული“ არ მისდით, ერთი თვის განმავლობაში გეაცნობონ და ადრესის გამოცვლა დროზე შეგვატყობინონ. ადრესის გამოსაცვლელად—40 კ. შეიძლება მარკებით გამოიგზავნოს.

ხელის მოწერა მიიღება

ტფილისში— „ნაკადულის“ რედაქციაში, ზუბალაშვილის სახელი გოლოვინის პროსპ. № 8. Редакция „Накадули“, Головинский пер. № 8. შემოსასვლელი დავითის ქუჩიდან, № 2. და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქ. ქუთაისში—ისიდორე კვიციანიძესთან, მ. ყაუხჩიშვილთან და თ. მთავრიშვილთან. სამტრედიოში—ვლ. ნაცვალაძესთან. ფოთში—ლუდმილე მეგრელიშვილთან. ბათომში—ტროფიმ ინასარიძესთან ფოსტაში, ტანასტასია ლომინაძესთან. ოზურგეთში ტ. ლანჩხუთში—ლეო იმინაძესთან. თელავში—ვანო პაატაშვილთან. ახალციხეში—კონსტანტინე გვარამაძესთან. ბაქოში—მარია ნაკაშიძესთან. გორში—ქეთევან ჯაფარიშვილთან და ნინო ლომოურთან. ჭიანჭურაში—ივ. ვომელაურთან. ხონში—მ. ი. ჭავჭავანიძესთან. მიხაილოვოში—გაბრიელ ნაკაშიძესთან. ყვირილაში—ნინო ფერაძესთან.

რედაქტორი ნინო ნაკაშიძე
გამომცემელი ტ. პავლე იოსების-ძე თუშანიშვილი.